Puolustusvaliokunta

Viite: UTP 31/2026 vp Valtioneuvoston selvitys: Sotilaallisen liikkuvuuden kansallinen suunnitelma 2026

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selvityksestä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisesta suunnitelmasta 2026. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää puolustusvaliokuntaa asiantuntijalausuntopyynnöstä ja esittää lausunnossaan seuraavaa:

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että se on ollut tiiviisti mukana sotilaallisen liikkuvuuden kansallisen suunnitelman valmistelussa ja sen näkemykset suunnitelmassa on otettu huomioon kattavasti. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala tekee aktiivista yhteistyötä puolustushallinnon kanssa sotilaallisen liikkuvuuden pullonkaulojen tunnistamiseksi valtion väyläverkolla ja liikenteen solmupisteissä, kuten satamissa ja lentokentillä, sekä kaluston saatavuudessa. Yhteistyö on erittäin tiivistä ja yhteistyön merkitys on entisestään kasvanut viimeisten vuosien aikana turvallisuuspoliittisessa ympäristössä tapahtuneiden muutosten johdosta.

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan sotilaallisen liikkuvuuden kansallisessa suunnitelmassa on huomioitu hyvin liikennejärjestelmän keskeinen merkitys sotilaalliselle liikkuvuudelle. Geopoliittisen tilanteen muutos ja sotilaallisen liikkuvuuden kehittäminen on huomioitu erityisesti liikenne- ja viestintäministeriön laatimassa valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa vuosille 2026–2037, joka on 12-vuotinen strateginen suunnitelma koko Suomen liikennejärjestelmän kehittämiseksi. Sotilaallisen liikkuvuuden kehittämisen tärkeimmät infrastruktuurihankkeet on sisällytetty osaksi Liikenne 12 -suunnitelmaa. Hankkeet on priorisoitu liikenne- ja puolustushallintojen yhteistyössä perustuen Puolustusvoimien sotilaallisen neuvoon. Liikenne 12-ohjelman rahoitusohjelmassa kuvattu sotilaallisen liikkuvuuden rahoituskokonaisuus on arvio määrärahatarpeesta ja kuvaus olemassa olevista kriittisistä sotilaallisen liikkuvuuden tarpeista. Yhteensä suunnitelmassa on tunnistettu noin 3,5 miljardin euron rahoitustarve koko Liikenne 12-suunnittelukauden aikana.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että EU:ssa edistetään toimia, joilla mahdollistetaan kaksoiskäyttöisen liikenneinfrastruktuurin kehittämistä ja parantamista sekä sitä myötä nopeutetaan sotilashenkilöstön, materiaalin ja varusteiden kuljetusta Euroopan unionin sekä Naton alueella erityisesti kriisitilanteissa. Sotilaallisen liikkuvuuden EU-rahoitusta on tällä rahoituskaudella 2021–2027 saatu Suomeen noin 83 miljoonaa euroa EU:n Verkkojen Eurooppa-ohjelmasta (Connecting Europe Facility, CEF). Nämä rahat ovat kohdistuneet muun muassa tie- ja siltakohteiden kehittämiseen eri puolilla Suomea sekä satamien kaksikäyttöiseen infrastruktuuriin. Vuoden 2026 CEF-liikennehaussa (6.10.2026 päättynyt hakukierros) Suomesta haettiin CEF-tukea kolmelle sotilaallisen liikkuvuuden hankkeelle, joista kaksi hakemusta on tehty yhdessä Ruotsin kanssa. Rail Nordica -hankkeelle eli eurooppalaisen raideleveyden suunnittelun jatkamiselle Ruotsista Haaparannan kautta Tornioon ja Kemiin sekä edelleen Ouluun ja Rovaniemelle haettiin yhteensä 25 miljoona euroa CEF-tukea, josta Suomen osuus on 22 milj. euroa. Lisäksi Suomi ja Ruotsi hakivat yhdessä Torniojoen rajasiltojen parantamisen suunnitteluun yhteensä 3,3 milj. euroa. Lisäksi Kokkolan satama haki sataman lastausramppien tekemiseen 13 milj. euroa. Päätökset hausta ovat odotettavissa maaliskuussa 2027.

Raideleveyteen liittyvien suunnitteluhankkeiden eteneminen on tärkeää, jotta mahdollistetaan seuraavan MFF-kauden sotilaallisen liikkuvuuden tuen maksimaalinen hyödyntäminen kaksikäyttöiseen liikenneinfrastruktuuriin. Komission kanssa on käyty aktiivista vuoropuhelua sotilaallisen liikkuvuuden kiireellisimmistä hankkeista eli ns. hotspot -listasta, joka sisältää aikakriittisiä sotilaallisen liikkuvuuden hankkeita Pohjoisella EU:n sotilaallisen liikkuvuuden käytävällä. Suomessa eurooppalaisen raideleveyden suunnitteluun on vuoden 2025 ja 2026 budjettipäätöksin kohdennettu tähän mennessä yhteensä 107 milj. euroa. Suunnitellut investoinnit luovat täysin yhteen toimivan ja kapasiteetiltaan riittävän rautatieyhteyden Suomen, Ruotsin ja Norjan välillä, mikä edistää sotilaallista liikkuvuutta mahdollistamalla joukkojen ja kaluston siirrot sekä operaatioiden ylläpidon rautateitse. Lisäksi hanke parantaa huoltovarmuutta kehittämällä vaihtoehtoisia reittejä kriittisimmille logistiikkavirroille.

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ReArm-Europen suunnitelman mukaisella Turvallinen Suomi -ohjelman sotilaallisen liikkuvuuden haun avulla olisi mahdollista käynnistää kiireellisiä parantamis- ja kehittämiskohteita vuonna 2026–2027. Haku päättyi 30.6.2026. Hankkeet ovat olleet puoustushallinnon arvioitavina. Päätöksiä sotilaallisen liikkuvuuden haussa rahoitettavista kohteista odotetaan marraskuussa 2026. EAKR-yhteisrahoituksesta on sotilaalliseen liikkuvuuteen käytettävissä vuosina 2026–2027 yhteensä noin 203 miljoonaa euroa.